

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 005.336.4:[658.8:339.54](477.54)

Васюренко В. О.

ДІАГНОСТИКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У статті досліджено сутність поняття «інтелектуальний потенціал» та встановлено, що під інтелектуальним потенціалом слід розуміти потенційні (не актуалізовані у теперішній час) знання, інформацію, досвід персоналу, організаційні можливості, інформаційні канали, що використовує підприємство у своїй виробничій, інноваційній діяльності задля забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності. Визначено, що умовно інтелектуальний потенціал розвитку підприємства можна поділити на дві основні складові: людський потенціал та організаційний потенціал. Для забезпечення конкурентоспроможності зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємств автором запропоновано діагностувати стан їх інтелектуального потенціалу розвитку. При цьому процедуру діагностики запропоновано розглядати як процес спостереження за відповідністю вектора розвитку інтелектуального потенціалу підприємства в цілому та його компонентів. Автором розроблено концептуальні положення діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства та проведено діагностику стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства на підприємствах реального сектору економіки, а саме на підприємствах машинобудування Харківського регіону, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Розраховано інтегральний показник стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств Харківського регіону.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, розвиток, інтелектуальний потенціал розвитку, зовнішньоекономічна діяльність, діагностика, інтегральний показник

Рис.: 2. Табл.: 2. Формул: 2. Бібл.: 9.

Васюренко Володимир Олександрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 005.336.4:[658.8:339.54](477.54)

Васюренко В. А.

ДИАГНОСТИКА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ХАРЬКОВСКОГО РЕГИОНА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИХ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ

В статье исследована сущность понятия «интеллектуальный потенциал» и установлено, что под интеллектуальным потенциалом следует понимать потенциальные (не актуализированные в настоящее время) знания, информацию, опыт персонала, организационные возможности, информационные каналы, которые использует предприятие в своей производственной, инновационной деятельности для обеспечения экономической безопасности и конкурентоспособности. Определено, что условно интеллектуальный потенциал развития предприятия можно разделить на две основные составляющие: человеческий потенциал и организационный потенциал. Для обеспечения конкурентоспособности внешнеэкономической деятельности (ВЭД) предприятий автором предложено диагностировать состояние их интеллектуального потенциала развития. При этом процедуру диагностики предложено рассматривать как процесс наблюдения за соответствием вектора развития интеллектуального потенциала предприятия в целом и его компонентов. Автором разработаны концептуальные положения диагностики состояния интеллектуального потенциала развития предприятия и проведена диагностика состояния интеллектуального потенциала развития предприятия на предприятиях реального сектора экономики, а именно на предприятиях машиностроения Харьковского региона, которые занимаются внешнеэкономической деятельностью. Рассчитано интегральный показатель состояния интеллектуального потенциала развития ВЭД предприятий Харьковского региона.

Ключевые слова: интеллектуальный потенциал, развитие, интеллектуальный потенциал развития, внешнеэкономическая деятельность, диагностика, интегральный показатель

Рис.: 2. Табл.: 2. Формул: 2. Библ.: 9.

Васюренко Владимир Александрович – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра менеджмента внешнеэкономической деятельности, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

UDC 005.336.4:[658.8:339.54](477.54)

Vasyurenko V. O.

DIAGNOSTICS OF INTELLECTUAL POTENTIAL OF DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES OF THE KHARKIV REGION FOR ENSURING THEIR COMPETITIVENESS

The article studies the essence of the "intellectual potential" notion and establishes that one should understand intellectual potential as potential (not actualised at present) knowledge, information, experience of personnel, organisational abilities and information channels, which are used by an enterprise in its production and innovation activity for ensuring economic security and competitiveness. It shows that conditionally the intellectual potential of enterprise development could be divided into two main components: human potential and organisational potential. In order to ensure competitiveness of foreign economic activity (FEA) of enterprises, the article offers to diagnose the state of their intellectual potential of development. Moreover, the article offers to consider this procedure of diagnostics as a process of controlling the correspondence of the vector of development of intellectual potential of an enterprise in general and its components. The article develops conceptual provisions of diagnostics of the state of intellectual potential of enterprise development and conducts a diagnostics of the state of intellectual potential of enterprise development at enterprises of the

real sector of economy, namely, at the engineering enterprises of the Kharkiv region, which are engaged in foreign economic activity. The article calculates an integral indicator of the state of intellectual potential of development of FEA of enterprises of the Kharkiv region.

Key words: intellectual potential, development, intellectual potential of development, foreign economic activity, diagnostics, integral indicator

Pic.: 2. *Tabl.:* 2. *Formulae:* 2. *Bibl.:* 9.

Vasyurenko Volodymyr O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Management of Foreign Economic Activity, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Вступ. Формування та подальший розвиток ринкових відносин в Україні спричиняють необхідність підвищення якості продукції та, відповідно, конкурентоспроможності виробництва.

В той же час в умовах інноваційної економіки відбуваються суттєві зміни саме технологічного базису громадського виробництва. При цьому особливого значення набуває інтелектуальний потенціал розвитку, який в значній мірі визначає структуру національної економіки, якість виготовленої продукції та послуг, а також ефективність функціонування господарства на всіх його організаційних рівнях. Ступінь розвитку інтелектуальної праці і її участі у виробничих процесах стають важливими факторами, що визначають конкурентоспроможність господарюючих одиниць та країни в світовій економіці, її експортні можливості і частку в світовому грошовому доході.

Аналіз останніх досліджень та публікацій В ряді зарубіжних досліджень цієї проблематики можна виділити Р. Солоу, який досліджував економічний вплив технологічних змін, П. Ромера, який вивчав нові теорії зростання та вплив унікальних конкурентних переваг на економічний ріст підприємства, П. Салівана, який займався питаннями управління інтелектуальними активами та їх життєвим циклом та ін.

Роботи російських вчених, спеціалістів в сфері менеджменту, інноваційної діяльності також здійснили значний внесок у формування інтелектуального потенціалу підприємств і підвищення ефективності господарської діяльності. Серед них можна виділити праці Ю. П. Аніскіної, В. Г. Самойлової, які вивчали інноваційний менеджмент, інструменти та методи управління інноваціями, Л. І. Лукичевої, яка досліджувала методи мотивації інтелектуальної діяльності, С. М. Клімова, який проводив роботи у сфері формування і стратегічного управління інтелектуальними ресурсами, та ін.

Значний внесок у дослідження теоретико-методологічних засад розвитку інтелектуального потенціалу внесли й вітчизняні вчені, такі як В. М. Геєць, О. Ю. Амосов, О. В. Кендюхов, О. В. Шкурупій, А. А. Чухно та багато інших. У роботах цих авторів розкриті питання сутності та структуризації інтелектуального потенціалу, підходи, інструменти і методи формування й управління ним. Проте питання, пов'язані з визначенням його стану, тільки починають розглядатися вченими-економістами, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Постановка завдання Метою статті є розробка концептуальних положень діагностики інтелектуального потенціалу розвитку підприємств та визначення його стану.

Результати дослідження В результаті проведеного дослідження теоретичних засад інтелектуального потенціалу розвитку підприємства необхідно зауважити так:

по-перше, «інтелектуальний потенціал розвитку» деякі спеціалісти ототожнюють його з резервами, які властиві виключно людям [1; 2; 5]. На думку автора, такий підхід є некоректним, оскільки, розглядаючи інтелектуальний потенціал виключно крізь персонал підприємства, штучно знижується значення і технологічного озброєння підприємства, і законодавчого забезпечення тощо. У зв'язку з цим, автором пропонується розуміти під інтелектуальним потенціалом потенційні (не актуалізовані у теперішній час) знання, інформацію, досвід персоналу, організаційні можливості, інформаційні канали, що використовує підприємство у своїй виробничій, інноваційній діяльності задля забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності;

по-друге, слід звернути особливу увагу, що інтелектуальний потенціал розвитку підприємства, являючись частиною економічного потенціалу, щільно пов'язаний з людськими ресурсами підприємства та його інноваційною діяльністю. При цьому особливість людського потенціалу полягає у тому, що він є результатом взаємодії людей один з одним, людей з інформаційними ресурсами, а також людей з елементами фізичного капіталу в процесі виробництва;

по-третє, інтелектуальний потенціал розвитку підприємства можна умовно поділити на дві основні складові: людський потенціал та організаційний потенціал. При цьому, головне призначення людського потенціалу полягає в створенні та розповсюдженні інновацій (продукту, технології, системи і структури управління) шляхом трансформації знань [9]. Варто зауважити, що, як показали дослідження, сума прибутку від інвестицій в людський потенціал майже втричі перевищує прибуток від інвестицій в техніку. Так, вивчення залежності продуктивності праці від освіти показало: при 10%-му підвищенні рівня освіти продуктивність збільшується на 8,6%. При такому ж збільшенні акціонерного капіталу продуктивність зростає на 3 – 4% [3, с. 45]. У свою чергу, організаційний потенціал включає в себе кодифіковані результати інтелектуальної діяльності, що мають можливість правового захисту (технологія, винаходи, програми для ЕВМ, звіти з науково-дослідної роботи, тощо) та матеріалізовані результати інтелектуальної діяльності, що не мають можливість правового захисту (стратегія розвитку підприємств, особливості організаційної культури, стандарти, системи управління, тощо) [8, с. 110].

Для забезпечення конкурентоспроможності ЗЕД підприємств автором пропонується діагностувати стан їх інтелектуального потенціалу розвитку. При цьому процедуру діагностики пропонується розглядати як процес спостереження за відповідністю вектора розвитку інтелектуального потенціалу підприємства в цілому та його компонентів. Для цього автором запропоновано концептуальні положення діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства, що наведені на рис. 1.

В основу концептуальних положень діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства покладено положення про апріорне визнання самого факту існування інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємства [7]. Доцільність здійснення такої діагностики обумовлюється необхідністю ефективного використання складових

інтелектуального потенціалу у виробництві вартості задля забезпечення конкурентоспроможності підприємств. При цьому враховується, що сам процес діагностики є циклічним процесом відстежування змін в його системі, що проводиться для встановлення статистичних закономірностей взаємообумовленого розвитку його компонентів.

Доцільно зауважити, що, на думку автора, для діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства, слід розробити систему показників. Необхідність такої системи визначається наступним причинами:

- 1) в управлінських цілях – для оцінки діяльності персоналу підприємства;
- 2) з метою оцінки окремих складових інтелектуального потенціалу підприємства, а саме організаційного потенціалу та людського потенціалу;

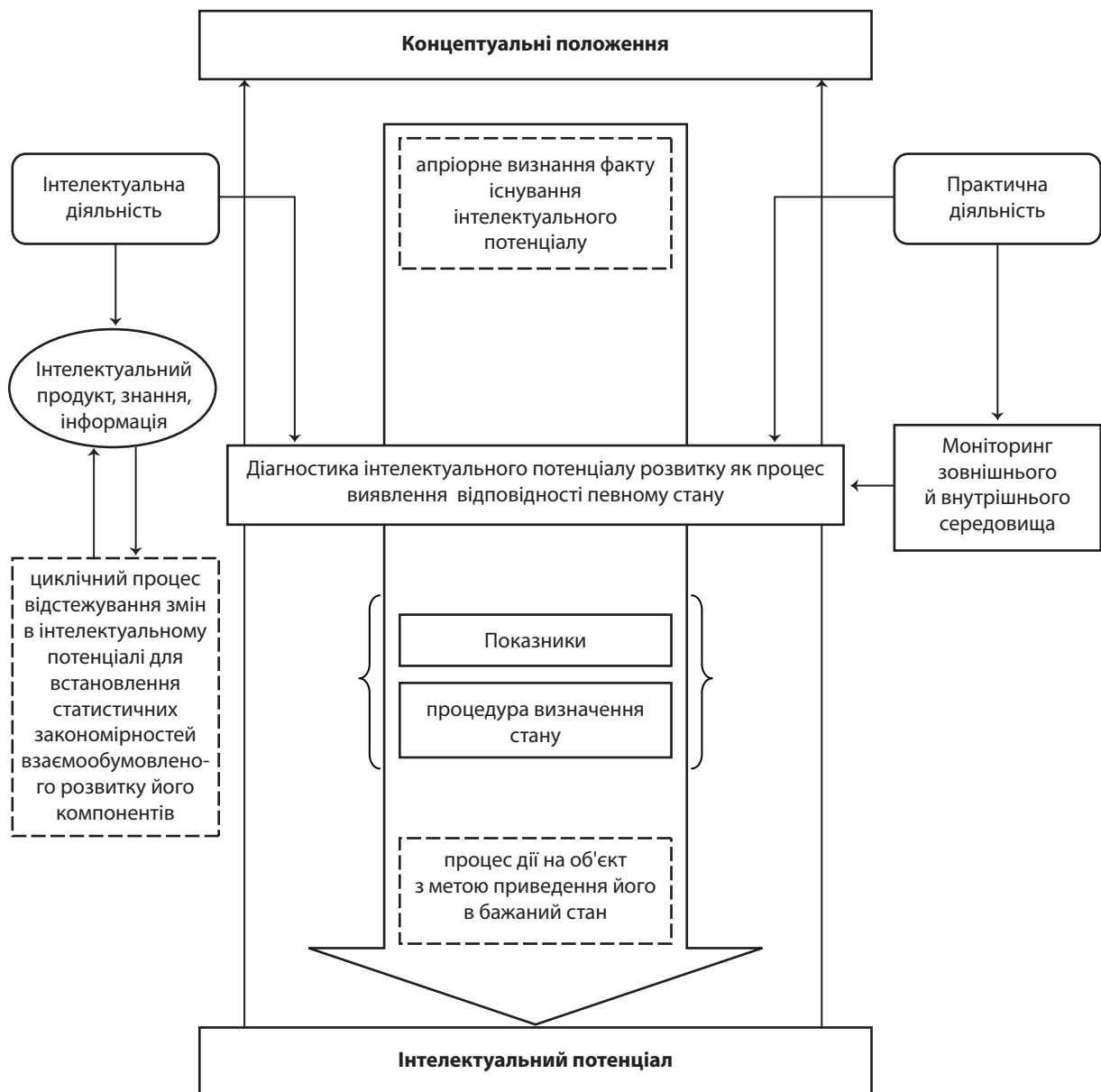

Рис. 1. Концептуальні положення діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства

- 3) для залучення інвестицій та в деяких випадках оцінки конкурентоспроможності виробленого інноваційного продукту;
- 4) з метою формулювання стратегії підприємства та оцінки її виконання;
- 5) прийняття рішення з приводу диверсифікації і розширення підприємства [4, с. 434].

Для діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства автором пропонується використовувати наступні показники:

- для людського потенціалу: коефіцієнт розвитку персоналу та коефіцієнт рентабельності витрат на розвиток персоналу. Запропоновані показники дозволяють визначити рівень інтелектуального потенціалу розвитку окремого співробітника підприємства, враховуючи здебільшого економічний напрямок його забезпечення. При цьому, варто зауважити, що позитивна динаміка цих показників свідчить про покращення стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства в частині його людської складової.
- для організаційного потенціалу: коефіцієнт довіри клієнтів; питома вага витрат на формування та розвиток клієнтської мережі в складі витрат на збут

підприємства; коефіцієнт інноваційності потенціалу; коефіцієнт інтелектуаломісткості. Дані показники відповідно показують: обґрунтованість маркетингової складової в розвитку підприємства, рівень нововведення в техніку, технологію, організацію праці або управління, стан розвитку творчих здібностей персоналу підприємства за рахунок придбання та оновлення технічного забезпечення.

Порядок розрахунку зазначених показників наведено в табл. 1.

Діагностику стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства автором пропонується провадити на підприємствах реального сектору економіки, а саме на підприємствах машинобудування, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Для дослідження було обрано 12 ЗЕД підприємств Харківського регіону: ПАТ «Електромашина», ВАТ «Харківський верстатобудівний завод», ВАТ «Завод ім.Фрунзе», ВАТ «Автрамат», ВАТ «Турбоатом», ВАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПІДШИПНИКОВИЙ ЗАВОД», ПАТ «Вовчанський агрегатний завод», ВАТ «Коннектор», ВАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш», ПАТ «Харківський завод Гідропривід», ВАНВТ «Теплоавтомат», ВАТ «Зміївський експериментально-механічний завод «Зміївметалосервіс».

Таблиця 1

Показники діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства

Найменування показника	Розрахункова формула	Позначення
Коефіцієнт розвитку персоналу (K_{pn})	$K_{pn} = \frac{Tp}{\chi_{cp}}$	Tp – кількість навчальних програм, тренінгів (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)
Коефіцієнт рентабельності витрат на розвиток персоналу (P_{pn})	$P_{pn} = \frac{\chi_{п}}{B_{п.к.н.с.}}$	$\chi_{п}$ – чистий прибуток підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок) $B_{п.к.н.с.}$ – витрати на підвищення кваліфікації та навчання співробітників (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)
Коефіцієнт довіри клієнтів ($K_{д.кл.}$)	$K_{д.кл.} = \frac{K_{повт.кл.т}}{K_{повт.кл.т-1}}$	$K_{повт.кл.т}$, $K_{повт.кл.т-1}$ – відповідно питома вага клієнтів, які повторно звернулися, у звітному та базовому році (визначаються емпіричним шляхом)
Питома вага витрат на формування та розвиток клієнтської мережі в складі витрат на збут підприємства ($K_{кл.}$)	$K_{кл.} = \frac{B_{кл.}}{B_{збут}}$	$B_{кл.}$ – витрати на формування та розвиток клієнтської мережі (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $B_{збут}$ – витрати на збут підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати»)
Коефіцієнт інтелектуаломісткості ($K_{ін.емк}$)	$K_{ін.емк} = \frac{HMA}{B_{pn}}$	HMA – вартість нематеріальних активів (визначається на підставі даних форми № 1 «Баланс»); B_{pn} – виручка від реалізації продукції (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати»)
Коефіцієнт інноваційності потенціалу ($K_{ін}$)	$K_{ін} = \frac{IH_{np}}{IH_{omp}}$	IH_{np} – кількість інновацій, запропонованих даним підприємством (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); IH_{omp} – кількість інновацій в галузі (визначається на підставі статистичних даних по галузі)

Результат розрахунку зазначених показників діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств Харківського регіону в 2012 році наведено в табл. 2.

Досліджуючи табл. 2, необхідно зазначити, що такий показник як коефіцієнт розвитку персоналу на всіх без ви-

нятку досліджуваних машинобудівних ЗЕД підприємствах Харківського регіону має дуже низьке значення. Це свідчить про недосконалість кадрової політики підприємств відносно мотиваційних заходів, спрямованих на стимулювання до творчої активності працівників та підвищення їх професійних здібностей.

Таблиця 2

Показники діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств Харківського регіону в 2012 році

№ з/п	ЗЕД підприємства	$K_{рп}$	$P_{рп}$	$K_{д.кл.}$	$K_{кл.}$	$K_{ін}$	$K_{ін.емк}$
1	ПАТ «Електромашина»	0,0079	405,7668	1,3115	0,2544	0,0333	0,0000
2	ВАТ «Харківський верстатобудівний завод»	0,0038	1,0000	0,8789	0,0169	0,0042	0,0634
3	ВАТ «Завод ім.Фрунзе»	0,0038	288,5876	1,7000	0,0032	0,0042	0,0002
4	ВАТ «Автрамат»	0,0039	-0,0118	1,2523	0,0545	0,0208	0,0008
5	ВАТ «Турбоатом»	0,0096	322,8044	1,0663	0,0060	0,0333	0,0019
6	ВАТ «Харківський підшипниковий завод»	0,0193	401,0702	1,1818	0,0090	0,0000	0,0004
7	ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	0,0028	291,5761	1,4118	0,0623	0,0167	0,0570
8	ВАТ «Коннектор»	0,0027	-57,3523	1,2778	0,0134	0,0125	0,0002
9	ВАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	0,0038	0,0000	0,9091	0,0348	0,0083	0,0034
10	ПАТ «Харківський завод Гідропривід»	0,0219	1,9424	0,7059	0,7912	0,0042	0,0098
11	ВАНДТ «Теплоавтомат»	0,0146	-261,6149	0,8889	0,1331	0,0042	0,0175
12	ВАТ «Зміївський експериментально-механічний завод «Зміївметалосервіс»	0,0174	1,0000	0,7000	0,0095	0,0042	0,0025

Аналізуючи коефіцієнт рентабельності витрат на розвиток персоналу, необхідно зазначити, що на більшості з досліджуваних ЗЕД підприємств Харківського регіону витрати на розвиток персоналу окупаються. Що стосується коефіцієнту довіри клієнтів та питомої ваги витрат на формування та розвиток клієнтської мережі в складі витрат на збут підприємства, то варто зауважити, здебільшого ці показники мають невеликі значення, а клієнтська мережа більш-менш вдало фінансувалася на таких з досліджуваних ЗЕД підприємств Харківського регіону як ПАТ «Електромашина», ПАТ «Харківський завод Гідропривід», ВАНДТ «Теплоавтомат». Зазначене свідчить про недостатність уваги з боку керівників досліджуваних підприємств питанню створення ефективного та налагодженого механізму збуту виробленої продукції.

Відносно коефіцієнтів інноваційності потенціалу та інтелектуаломісткості, доцільно зауважити, що переважно ці показники на досліджуваних ЗЕД підприємствах у 2012 році мали низькі значення, тобто керівництво підприємств недостатньо приділяло уваги інноваційній та інтелектуальній складовим розвитку підприємств.

Подальшу діагностику стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств Харківського регіону автором пропонується провадити за допомогою побудови інтегрального показника стану інтелектуального потенціалу розвитку, який доцільно розраховувати за допомогою методу аналізу ієрархій.

Для цього, перш за все, визначалася значимість кожного показника стану інтелектуального потенціалу розвитку підприємства. При цьому для агрегування думок експертів приймалося середнє геометричне, що розраховувалося за наступною формулою (1):

$$a_{ij}^A = \sqrt[n]{a_{ij}^1 a_{ij}^2 \dots a_{ij}^n}, \quad (1)$$

де a_{ij}^A – агрегована оцінка елемента, що належить i -ї рядку і j -му стовпцю матриці парних порівнянь, значимість кожного показника стану інтелектуального потенціалу розвитку;

n – число матриць парних порівнянь, кожна з яких складена одним експертом.

Інтегральний показник стану інтелектуального потенціалу розвитку було визначено за допомогою формули [6] (2):

$$I_{A_i} = \sum_{i=1}^n a_i^A A_i; \quad n = \overline{1,6}, \quad (2)$$

де I_{A_i} – інтегральний показник стану інтелектуального потенціалу розвитку;

a_i^A – значимість кожного показника стану інтелектуального потенціалу розвитку;

A_i – показник стану інтелектуального потенціалу розвитку.

Слід зазначити, що в цьому дослідженні брали участь десять експертів – менеджерів вищої ланки з досліджу-

ваних ЗЕД підприємств. Така кількість експертів є цілком достатньою, оскільки при проведенні парних порівнянь n об'єктів, при умові, що кожний об'єкт представлений хоча б один раз, необхідно $(n - 1)$ думок про парні порівняння [6, с. 23].

Наочно розрахований інтегральний показник стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств у 2012 році наведений на рис. 2.

Для інтерпретації отриманого результату у вигляді кількісного значення інтегрального показника стану інтелектуального потенціалу розвитку автором пропонується виокремлювати такі якісні характеристики стану інтелектуального потенціалу розвитку:

- нормальний – значення інтегрального показника інтелектуального потенціалу та динаміка його розвитку не виходять за межі порогових значень, а саме [0,1500 до 1];
- загрожуючий – значення інтегрального показника інтелектуального потенціалу знаходиться поблизу порогового значення, а тенденція його розвитку може привести цей показник в зону критичних значень [0,1000 до 0,1500];
- критичний – значення інтегрального показника інтелектуального потенціалу вже знаходяться в області критичного значення (0,0000 до 0,1000).

Аналізуючи отримані результати інтегрального показника стану інтелектуального потенціалу розвитку досліджуваних ЗЕД підприємств Харківського регіону (рис. 2), необхідно зазначити, що нормальний стан інтелектуального потенціалу притаманний таким підприємствам як ВАТ «Автрамат» (0,1678) та ПАТ «Харківський завод Гідропривід» (0,1739). Загрожуючий стан інтелектуального потенціалу розвитку характерне таким ЗЕД підприємствам: ВАТ «Харківський підшипниковий завод» (0,1452) та ВАТ «Турбоатом» (0,1393). Всім іншим з досліджуваних підприємств відповідає критичний стан інтелектуального потенціалу розвитку.

Висновки Таким чином, у теоретичних і прикладних дослідженнях сучасної економічної науки все частіше піднімається проблема підвищення інтелектуального потенціалу розвитку підприємства задля підвищення його конкурентоспроможності. Це викликано та ускладнюється комплексом внутрішніх взаємозв'язків та інформаційних потоків, що вимагає оперативного реагування на мінливі умови зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому інтелектуальний потенціал розвитку підприємства варто розглядати виходячи із уявлення його як динамічної системи, що постійно змінюється за характеристиками ресурсів та прагне розширити зони господарювання шляхом освоєння ресурсних джерел у нових зонах інтересів. При цьому важливим є вибір оптимальних заходів для підвищення

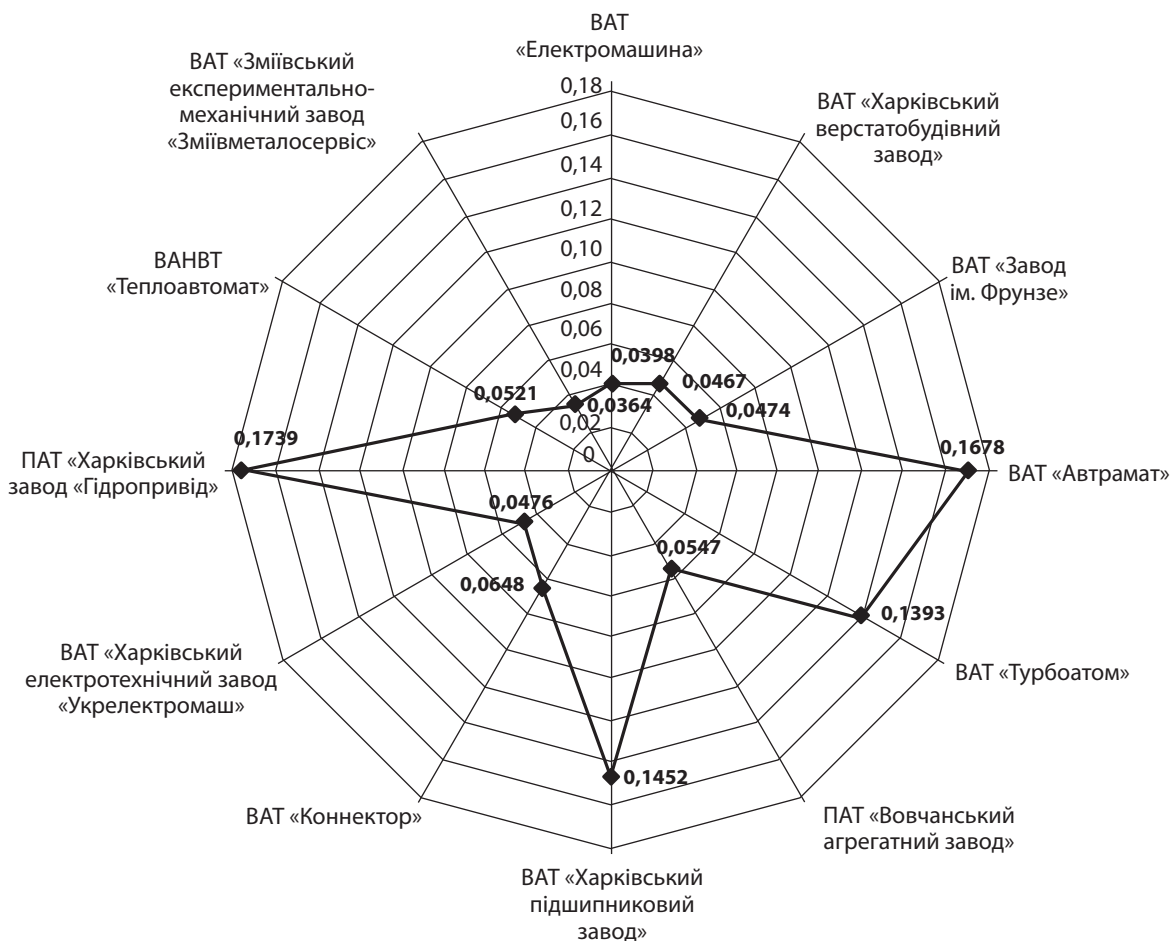

Рис. 2. Інтегральний показник стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємств Харківського регіону

конкурентоспроможності підприємств, який можливо забезпечити, використовуючи запропоновані автором концептуальні положення діагностики стану інтелектуального потенціалу розвитку ЗЕД підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агьямова Г. Р. Интеллектуальный потенциал молодежного города: структура, содержание, функции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tisbi.ru/science/vestnik.html>.
2. Вовканич С. Социогуманистический контекст наукоёмкой экономики инновационного общества / С. Вовканич // Экономика Украины. – 2005. – № 3. – С. 42–48.
3. Крутий И. Механизм приращения интеллектуального капитала личности и компании / И. Крутий, Ю. Новикова // Проблемы теории и практики управления. – 2006. – № 9. – С. 41–49.
4. Лукичева Л. И. Управление интеллектуальным капиталом : учебное пособие / Л. И. Лукичева. – М. : Омега-Л, 2008. – 552 с.
5. Рахлин К. М. Потенциал организации как основа ее конкурентоспособности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cquality.eup.ru/MATERIALY9/potencial.htm>
6. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати ; пер. с англ. Р. Г. Вачнадзе. – М. : Радио и связь, 1993. – 278 с.
7. Тарасевич Е. А. Разработка концепции диагностирования интеллектуального капитала строительной организации как условия обеспечения ее конкурентоспособности : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.00.05 «Економіка и управление народным хозяйством» / Е. А. Тарасевич – СПб., 2009. – 22 с.
8. Чернолес Г. В. Интеллектуальный капитал в структуре активов предприятия, основанного на новых знаниях: сущность, содержание и функциональные роли его составляющих / Г. В. Чернолес // Инновации. – 2008. – № 9. – С. 106–111.
9. Edvinsson L. Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower / L. Edvinsson, M. S. Malone. – N.Y. : Harper Business, 1997. – 224 p.

В подальших дослідженнях, на думку автора, доцільним є обґрунтування механізму управління інтелектуальним потенціалом розвитку ЗЕД підприємств.

REFERENCES

- Agliamova, G. R., and Nugaev, M. A. "Intellectualnyy potentsial molodezhnogo goroda: struktura, sodержanie, funktsii" [Intellectual potential of the youth of the city: the structure, content and functions]. <http://www.tisbi.ru/science/vestnik.html><<http://www.tisbi.ru/science/vestnik.html>.
- Chernoless, G. V. "Intellectualnyy kapital v strukture aktivov predpriiatiia, osnovannogo na novykh znaniiah: sushchnost, sodержanie i funktsionalnye roli ego sostavliaiushchikh" [Intellectual capital in the asset structure of an enterprise based on new knowledge: the nature, content and functional role of its constituents]. *Innovatsii*, no. 9 (2008): 106-111.
- Edvinsson, L., and Malone, M. S. *Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. N. Y.: Harper Business, 1997.
- Krutiy, I., and Novikova, Yu. "Mekhanizm prirashcheniia intellektualnogo kapitala lichnosti i kompanii" [Mechanism increment personality and intellectual capital of the company]. *Problemy teorii i praktiki upravleniia*, no. 9 (2006): 41-49.
- Lukicheva, L. I. *Upravlenie intellektualnym kapitalom* [Intellectual capital management]. Moscow: Omega-L, 2008.
- Rakhlin, K. M., and Serova, O. Yu. "Potentsial organizatsii kak osnova ee konkurentosposobnosti" [Capacity of the organization as the basis of its competitiveness]. <http://www.cquality.eup.ru/MATERIALY9/potencial.htm>.
- Saati, T. *Priniatie resheniy. Metod analiza ierarkhiy* [Decision-making. Analytic hierarchy process]. Moscow: Radio i sviaz, 1993.
- Tarasevich, E. A. "Razrabotka kontseptsii diagnostirovaniia intellektualnogo kapitala stroitelnoy organizatsii kak usloviia obespecheniia ee konkurentosposobnosti" [Development of the concept of diagnosing intellectual capital construction organization as a condition to ensure its competitiveness]. *avto ref. dis. . . kand. ekon. nauk: spets. 08.00. 05. , 2009.*
- Vovkanich, S. "Sotsiogumanisticheskiy kontekst naukoemkoy ekonomiki innovatsionnogo obshchestva" [Sotsiogumanisticheskiy context of the knowledge economy innovation society]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2005): 42-48.